

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Norges Handelshøyskole
v/ klagenemnda
Helleveien 30
5045 Bergen

Bergen, 02.04.2024
Deres ref.: 21795
Vår ref.: 24/02513 (4/2023)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 4/2023: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENGING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Norges Handelshøyskole (NHH) i sak 47/22 (22/00530), som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 26.01.2023, der vedtak fattet av underinstansen ble stadfestet.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 26.01.2023, uten at leder var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen post@hkdir.no

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 22/02939 (4/2023) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c. Klageren ble i brev 20.02.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd med ny sammensetning behandlet saken under møte 20.03.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved NHH ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringsaken, deltok Fredrik Boksasp, Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltakelse i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at klagenemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringsaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har klagenemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltakelse i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er ██████████ representert ved advokat Snorre Kristiansen ved første gangs behandling. Saken gjelder mistanke om fusk ved ureglementert samarbeid under hjemmemeeksamene i emnet ██████████ innlevert 17.12.2021.

I forbindelse med sensur ble det oppdaget likheter mellom klagerens besvarelse og en medstudents besvarelse i samme emne, og det ble reist mistanke om ureglementert samarbeid. Sensor viste i varsel datert 27.12.2021 til flere påfallende og særegne likheter mellom de to besvarelsene, både hva gjaldt tekstlige likheter og oppsett ved løsningen av enkeltoppgaver. Sensor fremhevet blant annet likhetene i tekst og argumentasjonsrekke i «del A», samt de samme uvanlige valgene av løsning i «oppgave 2», samt i «del B, oppgave 1», hvor begge kandidatene hadde benyttet den samme argumentasjonen og fremstilt formlene på lik måte. Videre viste sensor til at feil og ufullstendigheter ved oppgavene forekom på nøyaktig de samme stedene, med sammenfallende oppsett og argumentasjonsrekker. Sensor fremhevet blant annet en særegen feil ved gjengivelsen av verdiene «yi» og «li».

Klagerens tidligere advokat innga en skriftlig uttalelse 17.02.2022. Klageren bestred mistanken om fusk og opplyste at ████████ hadde samarbeidet tett med en medstudent under forberedelsene til eksamen. Det ble blant annet vist til at både eksamensoppgavens del A og del C var svært like en oppgave som var gitt høsten 2020, som de to kandidatene hadde løst forut for eksamen. Det ble anført at bruken av samme løsningsmodell, samt de samme nedlastede «foilene» i emnet, kunne forklare likhetene mellom besvarelsene.

I e-post 18.03.2022 fremla seksjon for eksamen de to besvarelsene for en vitenskapelig ansatt med kompetanse innen fagfeltet. Seksjonen ba om en supplerende faglig vurdering av om likhetene var av en slik karakter at de to kandidatene måtte ha samarbeidet under eksamen, eller om de kunne komme av samarbeid forut for eksamen. Den vitenskapelige ansatte besvarte forespørselen samme dag, der han konkluderte med at likhetene var av et for stort omfang og av en slik art at de ikke kunne skyldes tilfeldigheter eller samarbeid forut for eksamen. Blant annet ble det vist til likhetene ved logikken, rekkefølgen på likninger, samt valg av navn på variabler. Videre fremgikk det at han var «så sikker [som] man kan bli» på at de hadde kommunisert under eksamen.

I saksfremlegg til underinstansen, viste seksjon for eksamen til de to fagpersonenes redegjørelser for, og vurderinger av likheter mellom de to besvarelsene, og fant det tilstrekkelig sannsynliggjort at klageren hadde deltatt i et ureglementert samarbeid under eksamen. Seksjon for eksamen innstilte på annullering av eksamen og utestenging våsemesteret 2022.

Klagerens tidligere advokat innga merknader til saksfremlegget 02.05.2022. Det fremgikk at klageren og medstudenten hadde studert sammen i 5 år, og det ble anført at det dermed var naturlig at de tenker og løser oppgaver likt. Videre ble det anført at likhetene ved de to besvarelsene underbygget klagerens forklaring om samarbeid forut for eksamen og bruk av samme løsningsforslag under eksamen. Dette da de ved et tenkt samarbeid under eksamen ville ha endret formuleringene for å unngå likheter. Videre ble det anført at lærestedet ikke med tilstrekkelig grad av sannsynlighet hadde bevist at det foreligger en objektiv

fuskehandling, under henvisning til EMK artikkel 7 og LG-2014-28536. Det ble ytterligere anført at heller ikke det subjektive vilkåret for fusk var oppfylt.

Underinstansen behandlet saken i møte 20.05.2022. De fant at klageren hadde fusket under innleveringen av hjemmeeksamen, i det minste ved grov uaktsomhet, og fattet vedtak om annullering og utestenging i ett semester, nærmere bestemt vårsemesteret 2022.

Klagerens tidligere advokat innga en foreløpig klage 31.05.2022 og utfyllende anførsler ble fremsatt 06.07.2022. Det ble fastholdt at utestenging er å anse som straff etter EMK, og at beviskravet er skjerpet til «utover enhver rimelig tvil». Videre ble det anført at de faglige vurderingene fra sensor og den vitenskapelige ansatte ved lærestedet ikke har bevismessig større vekt enn klagerens egen uttalelse. Det ble ytterligere anført at underinstansen ikke hadde foretatt en konkret bevisbedømmelse av klagerens subjektive forhold, og at det dermed var begått rettsanvendelsesfeil.

Underinstansen vurderte klagen 25.08.2022, men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. Underinstansen opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken ble deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

I e-post 26.01.2023 etterspurte sekretariatet for Felles klagenemnd opplysninger om hvordan klagenemnda ved NHH var sammensatt på vedtakstidspunktet og om eventuell dissens. NHH besvarte forespørselen per telefon samme dag, og opplyste at nemnda hadde vært vedtaksfør og korrekt sammensatt i henhold til lovkravene for dette. I e-post samme dag ble også forsiden til saksprotokollen oversendt.

Saken står for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens hjemmeeksamen er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om fulltidsstudiene ved Norges Handelshøyskole, NHH § 5-1 annet ledd hva som skal anses som fusk:

§ 5-1 Fusk.

...

2) Som fusk regnes eksempelvis:

...

h. ureglementert samarbeid mellom kandidater eller grupper av kandidater

...

Felles klagenemnd viser innledningsvis til at det fremgikk av eksamensoppgavens forside at: *«Collaboration between individuals or groups on submission preparation, as well as exchange of self-produced materials between individuals or groups is prohibited. (...) All communication during the home exam is considered cheating.»*

Felles klagenemnd har merket seg anførselen om at beviskravet er skjerpet ved at det «utover enhver rimelig tvil» må utelukkes at likhetene skyldes lovlige årsaker. Nemnda er ikke enig i at det strafferettslige beviskravet kommer til anvendelse. Nemnda mener for øvrig at beviskravet ikke blir satt på spissen i foreliggende sak.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt avgjørende vekt på sensors redegjørelse for likhetene mellom besvarelsene og hvordan disse kan ha oppstått, jf. sensors notat 27.12.2021. Hans vurdering understøttes også av vurderingen fra den vitenskapelige ansatte, jf. e-post 18.03.2022. Blant annet fremgår det at begge kandidatene har valgt de samme uvanlige løsningene og det er særegne likheter ved rekkefølgen på likninger og navn på variabler. Videre er det påvist feil og ufullstendigheter på nøyaktig de samme stedene, med sammenfallende oppsett og argumentasjonsrekker.

Nemnda har merket seg klagerens anførsel om at likhetene skyldes utstrakt samarbeid forut for eksamen, samt bruk av samme løsningsforslag og «foiler» under eksamen. Nemnda utelukker ikke at enkelte likheter kan komme av slikt samarbeid eller tilfeldigheter. I dette tilfellet var det imidlertid påfallende store likheter i de to besvarelsene, som to fagpersoner mener ikke kan ha oppstått uten samarbeid under eksamen. Nemnda viser til at vurderingene fra sensor og den vitenskapelige ansatte samlet sett fremstår som grundige og nyanserte. Felles klagenemnd har ingen grunn til å betvile de faglige vurderingene som er gjort og viser til det som er sagt over.

Felles klagenemnd har ut fra det samlede bevisbildet, kommet til at det at det objektivt sett foreligger fusk, jf. forskrift om fulltidsstudiene ved Norges Handelshøyskole, NHH § 5-1 annet ledd, bokstav h.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Klagenemnda ved NHH har kommet til at klageren «i det minste har opptrådt grovt uaktsomt». Felles klagenemnd er ikke enig i denne vurderingen. Slik nemnda vurderer bevisene i saken, taler de klart i retning av at klager har handlet forsettlig.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av hjemmeeksamen.

Det saksforhold i form av ulovlig samarbeid som nemnda har funnet bevist ovenfor, under det objektive vilkåret, kaster samtidig lys over det subjektive vilkåret. Nemnda vurderer at det ulovlige samarbeidet som har funnet sted, nærmest etter sin natur må være en villet handling. Felles klagenemnd kan ikke se at det er noe i dokumentasjonen som peker i retning av at den ulovlige kontakten skal ha oppstått i vanvare, altså gjennom uaktsomhet.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av hjemmeeksamen i emnet XXXXXXXXXX

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved NHH har fattet vedtak om annullering av klagerens eksamen og utestenging vårsemesteret 2022.

Felles klagenemnd har etter en konkret vurdering, kommet frem til at den totale saksbehandlingstiden har vært for lang. Nemnda viser til at sensors melding om mistanke om fusk er datert 27.12.2021, og det tok deretter 8 måneder før saken ble oversendt Felles klagenemnd. Saken ble registrert mottatt i sekretariatet for Felles klagenemnd 06.09.2022, men grunnet stor saksmengde ble klagen først behandlet i møte 26.01.2023. Slik nemnda vurderer det, har saken ikke hatt den fremdriften den skulle. Videre har behandlingstiden vært på 13 måneder fra mistanken om fusk oppstod til saken ble behandlet av Felles klagenemnd. Dette er for lang total saksbehandlingstid.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før klagenemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas omtrent 14 måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at klagenemndas første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles klagenemnd ikke var vedtaksfør ved første gangs behandling, utgjør etter nemndas vurdering ikke en slik tilleggsbelastning at det tas hensyn til ved reaksjonsfastsettelsen.

Felles klagenemnd har funnet at annullering av eksamen og utestenging i ett semester er en riktig reaksjon i denne saken. Felles klagenemnd stadfester reaksjonen fastsatt av underinstansen.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak 26.01.2023, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Bokstap, Liv Sandvik, Frode Randal og Nils Herman Lien Håre har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 26.01.2023, oppheves.
2. Vedtak fattet av klagenemnda ved Norges Handelshøyskole i sak 47/22 (22/00530), om annullering og utestengelse i ett semester, stadfestes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 05.04.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.